

¿«SENTIT» DEL POEMA?

La veritat és que la paraula 'sentit' la fem servir a tort i a dret en la nostra vida diària, però així, escrita, «sentit», i a sobre al costat de «poema», imposa una mica, perquè ens remet a la teleològica idea de finalitat, de destí, i en la nostra època costa una mica creure-hi, sobretot quan la transcendència la veus en mans de sectaris i fonamentalistes. Per això, abans de parlar específicament de la idea de «sentit» en el poema, m'agradaria plantejar una qüestió molt més àmplia, com és quin sentit té expressar-se en totes les seves modulacions. Perquè, si realment hem renunciat a la credulitat, qualsevol dir se'ns torna contingent i, per tant, més enllà de la mera comunicació i de la resolució de problemes pràctics, l'oració gramatical que s'enfronta al conflicte íntim de la vida i de la mort ja no té interlocució per fer-se prec, per fer-se esperança, i ja no té cap «sentit», ara sí, persistir-hi. I amb tot se'm fa difícil imaginar-me l'animal lingüístic que som renunciant a l'ús d'una part de les seves capacitats expressives, com són les de la por i les de l'anhel, encara que no li serveixin per resoldre les incògnites del sentit. Sí, se'm fa difícil com se me'n faria haver-me d'imaginar una abella que no exercís d'abella o un gira-sol que no fes de gira-sol. Així, doncs, diria que el «sentit» que té expressar-se, en tota la seva amplitud, és la seva inevitabilitat. O sigui que més que de «sentit», parlaria de «funció». I una funció no es deixa d'exercir, encara que aquesta funció pugui arribar a ser tan remaleïdament dolorosa, fins al punt que sovint aconseguix fer-nos pensar que més valdria no exercir-la. Però la veritat és que no és a les nostres mans vetar-nos-la sense deixar de ser allò que som. Dit això que no sé si venia gaire a tomb, ara sí que diré alguna cosa més específica sobre la qüestió plantejada. La poesia, la veig com un element més, encara que potser el més extrem, juntament amb pensament i ciència, de la funció intel·lectual. Ara bé, cal no confondre poesia amb versificació, perquè, com deia Montale, el noranta per cent de les coses escrites en vers ja no les sabem reconèixer com a poètiques. Només la lírica guarda prou tensió del llenguatge per complir la màxima funció

expressiva, que és la de la lucidesa crítica sobre les formes de representació lingüístiques. Diria que el poema –no pas el vers– és l'espai expressiu que no pot ser incorporat a cap altre discurs, que no pot ser expressat en cap altre gènere. Així, doncs, i aquesta en seria la funció específica, el poema és el banc de proves –un banc de proves que s'oposa per naturalesa expressiva a la hipertròfia de la consigna i del dogma– on el llenguatge es repta a si mateix en els seus significats i mira de trobar noves forces per poder continuar dient, perquè de debò que no sé veure com seria possible la mateixa vida humana si mai s'atrofiés definitivament el llenguatge. Segurament, les èpoques de decadència han coincidit amb moments d'extrema degradació lingüística i, malauradament, la nostra potser n'és una.

CARLES CAMPS MUNDÓ